

Koncert barokowy organizowany przez Warszawską Operę Kameralną, 17 października 2020 r.

CONCERTARE – koncert barokowy organizowany przez Warszawską Operę Kameralną

Sala Wielka

17 października 2020 r.

godz. 19.00

Warszawska Opera Kameralna zaprasza na muzyczną podróż przez najświetniejsze barokowe concertare w wykonaniu muzyków zespołu Musicae Antiquae Collegium Varsoviense.

bilety - <http://bilety.operakameralna.pl/>

W programie:

Jan Dismas Zelenka (1679–1745)

– *Hipocondrie à 7 Concertanti* A-dur, ZWV 187

Johann David Heinichen (1683-1729)

– *Concerto* G-dur (Sei.214)

Radosław Kamieniarz – skrzypce solo

Marek Niewiedział, Rafael Gabriel Przybyła – oboje solo

Georg Philip Telemann (1681-1767)

– *Concerto* D-dur TWV 51:D2 – na flet i orkiestrę

Karolina Zych – flet solo

Georg Philip Telemann (1681-1767)

– *Concerto* Es-dur na 2 Trombe selvatiche TWV 54:Es1

Dominika Stencel i Mateusz Cendlak – rogi solo

Antonio Vivaldi (1678-1741)

– *Concerto* op.8 nr 7 d-moll “Per Pisendel”

Grzegorz Lalek – skrzypce solo

Antonio Vivaldi (1678-1741)

– Concerto F-dur, RV 574 na 2 oboje, 2 rogi, skrzypce solo i orkiestrę

Radostaw Kamieniarz – skrzypce solo

Marek Niewiedział, Rafael Gabriel Przybyła – oboje solo

Dominika Stencel i Mateusz Cendlak – rogi solo

Instrumentalny koncert solowy lub przeznaczony na większą ilość wykonawców był jedną z najczęściej wykonywanych form instrumentalnych w epoce Baroku. Orkiestry działające na królewskich czy książęcych dworach, prezentowały wirtuozowskie umiejętności swoich muzyków, wzbudzając podziw i zachwyt możnowładców oraz ich znamienitych gości. Nierzadkie były przypadki prób podkupowania lub wypożyczenia co bardziej znaczących instrumentalistów i zachęcania ich do uświetniania swoim talentem innych dworów, często w zupełnie innym państwie. Bezwzględnie świadczy to o wielkim uznaniu i szacunku jakim cieszyła się muzyka w tamtych czasach i jak znacząca była jej rola w budowaniu prestiżu władcy. Jedną z najznamienitszych formacji tego okresu była drezdeńska orkiestra działająca na dworze Króla Polskiego i Elektora Saskiego – Augusta II Mocnego. Była to jedna z pierwszych orkiestr, w której obowiązywało królewskie rozporządzenie o odpowiedzialności muzyka wyłącznie za jeden tylko instrument. Był to swoisty ewenement, powszechną praktyką owych czasów była umiejętność gry na wielu instrumentach. Pojedynczy muzyk, w zależności od zapotrzebowania, mógł w orkiestrze wykonywać np. partie oboju, fletu, skrzypiec czy trąbki. Władca drezdeński chcąc osiągnąć możliwie wysoki poziom artystyczny zespołu oraz zdobyć pozycje niekwestionowanego lidera wśród innych, funkcjonujących równolegle orkiestr, zdecydował się na zabieg gwarantujący osiągnięcie wirtuozerii na wybranym instrumencie. Stąd właśnie w repertuarze orkiestry drezdeńskiej możemy znaleźć arcytrudne i wymagające niezwykłych umiejętności koncerty instrumentalne.

Do tych wspaniałych tradycji nawiązuje orkiestra MACV w programie Concertare, w którym większość dzieł pochodzi od kompozytorów związanych z dworem Augusta II Mocnego. Jan Dismas Zelenka był kompozytorem muzyki religijnej i pomimo starań nigdy nie otrzymał pozycji kapelmistrza, którą to funkcję przez wiele lat pełnił np. Johann David Heinichen. Znane są bardzo silne związki Antonio Vivaldiego z dworem nad Łabą oraz liczne dedykacje utworów poszczególnym wykonawcom związanych z Dreznem. Część utworów innego mistrza baroku – Georga Philippa Telemanna przetrwała do naszych czasów w postaci odpisów, sporządzonych na życzenie kolejnego kapelmistrza i wirtuoza skrzypiec – Johanna Georga Pisendla.

„**Concertare**” [czyt. koncertare] znaczy „**współzawodniczyć**” – od tego włoskiego słowa powstał termin „koncert”, który pojawił się pod koniec XVI wieku na oznaczenie utworów o różnych formach, ale pisanych z zastosowaniem techniki koncertującej, czyli takiej, która przewidywała współzawodnictwo pomiędzy samodzielną partią instrumentu solowego a orkiestrą. Na przełomie XVI i XVII wieku nazwa „koncert” odnosiła się do utworów wokalnych z towarzyszeniem instrumentów. Takie koncerty komponowali: Andrea i Giovanni Gabrieli, Adriano Banchieri, Lodovico Viadana, Heinrich Schütz. Nawet słynny Johann Sebastian Bach nazywał niektóre swoje kantaty „koncertami”.

Forma koncertu wokального rozpowszechniła się także w Polsce w XVII i XVIII wieku, o czym świadczy twórczość Marcina Mielczewskiego, Stanisława Sylwestra Szarzyńskiego, Jacka Różyckiego i innych. Koncert instrumentalny w początkach swego rozwoju (1620-70) nie różnił się specjalnie od innych form muzycznych epoki baroku – canzony i sonaty.

Nazwy te były często stosowane zamiennie lub nawet jednocześnie. Istniały dwa rodzaje koncertów: **concertodachiesa** (koncert kościelny) i **concertodacamera** (koncert kameralny), które uprawiali liczni kompozytorzy. Po 1650 roku coraz większe znaczenie zaczęły zyskiwać grupy instrumentów solowych. W rezultacie powstała forma **concertogrosso**, w którym grupę instrumentów solowych, zwaną „**concertino**” przeciwstawiano zespołowi instrumentów na wzór orkiestry, nazywanemu „**ripieni**” lub „**concerto**”. Podział ten zawdzięczamy Arcangelo Corellemu, który uważany jest za twórcę concerto grosso. Innymi włoskimi twórcami takich koncertów byli m. in. Alessandro Stradella i Giuseppe Torelli. Miały one czteroczęściowy układ: wolna-szybka-wolna-szybka. Nowy okres w rozwoju concerto grosso zapoczątkował Antonio Vivaldi poprzez ograniczenie liczby części do trzech (szybka-wolna-szybka czyli allegro-adagio-allegro). Ponadto u Vivaldiego każdy instrument concertina był traktowany solistycznie, w przeciwieństwie do jego poprzedników, którzy traktowali wszystkie instrumenty tej grupy jako jedną całość. W Niemczech mistrzami concerto grosso okazali się: Jerzy Fryderyk Händel i Johann Sebastian Bach.

Ekspozycja wirtuozerii w partiach concertina spowodowała przewagę partii solowych, a w końcu doprowadziło do wyparcia concerto grosso przez koncert solowy. W 1677 r. G. M. Bononcini zapoczątkował solowy koncert skrzypcowy. Za nim poszli inni twórcy, rozwijając wirtuozowską fakturę skrzypiec, z Vivaldim na czele. W krótkim czasie zaczęły powstawać koncerty na inne instrumenty: klawesyn, organy i flet. W kolejnej epoce – klasycyzmie – dominowały koncerty fortepianowe Wolfganga Amadeusza Mozarta i Ludwiga van Beethovena. Przed zakończeniem ich pierwszej części umieszczana była zwykle brawurowa kadencja, by solista mógł popisać się swą wirtuozerią. U Beethovena znacznie wzrosło znaczenie orkiestry, która stała się równorzędna z partią solisty.

Wykonawcy:

Muzycy Orkiestry MACV

Pierwszy w Polsce zespół muzyki dawnej został założony przez Stefana Sutkowskiego w 1957 roku. Jego członkowie postawili sobie wówczas za cel popularyzację nowo odkrytych zabytków muzyki polskiej. W 1961 roku muzycy ci stali się członkami-założycielami Warszawskiej Opery Kameralnej. Zespół operowy rozrastał się, jego repertuar wzbogacały dzieła muzyki klasycznej i późniejszej, Collegium zaś kultywowało i doskonaliło praktykę wykonawstwa muzyki dawnej.

Muzycy zespołu studiowali i doskonalili swoje umiejętności u najlepszych w Europie specjalistów w zakresie gry na instrumentach historycznych, uczestniczą też w licznych międzynarodowych projektach koncertowych i nagraniowych. Wspólna praca z najznamienitszymi zespołami wyspecjalizowanymi w wykonawstwie muzyki dawnej, daje muzykom tworzącym dziś MACV, okazję do bezpośredniego kontaktu z najnowszymi tendencjami w tej dziedzinie.

Od wczesnych lat dziewięćdziesiątych kierownictwo artystyczne sprawował klawesynista Władysław Kłosiewicz, po nim natomiast klawesynistka Lilianna Stawarz (od 2012 roku) oraz słynny austriacki dyrygent Friedrich Haider (sezon 2017/2018). Od września 2018 roku kierownictwo artystyczne MACV zostało powierzone dyrygentowi, Marcinowi Sompolińskiemu. Od 1 września nowym Kierownikiem Muzycznym orkiestry został Stefan Plewniak.

Z zespołem współpracowali znani twórcy, jak: Benjamin Bayl, Paul Esswood, José Maria Florêncio, Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch, Andrzej Jagodziński, Wieland Kuijken, Jean-Claude

Malgoire, Leszek Możdżer, Zbigniew Pilch, Stefan Plewniak, Hubert Rutkowski, Jana Semerádová, Piotr Sułkowski, Marco Vitale, Marek Toporowski i Jakub Wnuk.

Repertuar sceniczny zespołu obejmuje między innymi: pierwszą w historii operę *Euridice* Jacopo Periego (1600 r.), wszystkie zachowane opery Claudia Monteverdiego: *Orfeo*, *L'incoronazione di Poppea*, *Ritorno d'Ulisse in patria*; opery angielskie *Venus and Adonis* Johna Blowa i *Dido and Aeneas* Henry'ego Purcella; francuskie opery *Alceste* i *Armide* Jean-Baptiste Lully'ego, *Pigmalion* Jeana-Philippa Rameau oraz opery późnobarokowe: *Tetide in Sciro* Alessandro Scarlatti'ego, *Zenobia* Johanna Adolfa Hassego, *Imeneo*, *Giulio Cesare*, *Ariodante* i *Rinaldo* Georga Friedricha Händla.

Opery Wolfganga Amadeusza Mozarta stanowią szczególną pozycję repertuarową orkiestry MACV i są to przede wszystkim: *Don Giovanni*, *Così fan tutte*, *La Clemenza di Tito*, *Die Zauberflöte*, *Le Nozze di Figaro*, *Idomeneo* oraz mniejsze tytuły takie, jak: *Apollo et Hyacinthus* czy *Bastien et Bastienne*. MACV wykonuje także muzykę wczesnego romantyzmu, posiadając w swoim programie między innymi: *Halkę* Stanisława Moniuszki oraz dwa słynne tytuły operowe Gioacchino Rossiniego: *La Cenerentola* i *Le barbier de Seville*.

Musicæ Antiquæ Collegium Varsoviense odbyło szereg tournée zagranicznych i uczestniczyło w prestiżowych festiwalach międzynarodowych, spotykając się zawsze z gorącym przyjęciem ze strony krytyki i publiczności. W dyskografii zespołu na uwagę zasługują: 6 tytułów operowych, kilkanaście płyt z dziełami kompozytorów polskiego baroku a także komplet koncertów fortepianowych Mozarta z rosyjską pianistką Vivianą Sofronitzki.